

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2016-08-15
Diarienummer N140-
0262/16

Utvecklingsavdelningen

Bengt Nilsen
Telefon: 031-366 80 02
E-post: bengt.nilsen@norrahisingen.goteborg.se

Yttrande över remiss angående Friluftsprogram för Göteborgs Stad

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden översänder tjänsteutlåtande *Yttrande över remiss angående Friluftsprogram för Göteborgs stad* daterat 15 augusti 2016 som eget yttrande till park- och naturnämnden.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Stadsdelsnämnden har för yttrande fått park- och naturförvaltningens förslag till Friluftsprogram för Göteborgs Stad. Yttrandet skall vara park- och naturförvaltningen till handa senast den 31 augusti 2016. Nämnden skall särskilt beakta frågor som har betydelse för den egna organisationen och verksamheten.

Programmet innehåller en nulägesbeskrivning av Göteborgs friluftsliv idag, samt ett antal strategier för att utveckla friluftslivet mot det övergripande målet "Göteborg är en stad med ett levande och varierande friluftsliv för alla". Därutöver finns även 39 områden beskrivna. Särskilda utmaningar i fokus för programmet är folkhälsa, integration och ett rikare kulturliv.

Bakgrund

Park- och naturförvaltningen har fått i uppdrag från park- och naturnämnden att ta fram ett Friluftsprogram i nära samarbete med idrotts- och föreningsförvaltningen samt en rad andra förvaltningar och aktörer. Det förra programmet som behandlade dessa frågor var natur- och kulturvårdsprogrammet som antogs 1979. Det var ett ambitiöst och gediget program som har gjort ett stort avtryck på hur Göteborgs natur- och friluftsområden har utvecklats.

Många tänker nog på skogspromenader, bärplockning, fiske och skidåkning när de hör ordet friluftsliv. I takt med att vi lever i en alltmer urbaniserad värld, där den dagliga naturkontakten inte är lika självklar, flyttar även friluftslivet in i städerna. I friluftsprogrammet för Göteborg används därför en bred definition av begreppet "friluftsliv". På så sätt inkluderas fler aktiviteter och områden och så många som möjligt kan lockas att aktivera sig vare sig det är i naturområden, parker eller urban miljö.

Utgångspunkter

Friluftsprogrammet har sin utgångspunkt i de tio nationella friluftspolitiska målen, liksom ett flertal kommunala strategiska dokument som Grönstrategin för en tät och grön stad, Översiktsplan för Göteborg och Göteborgs miljömål.

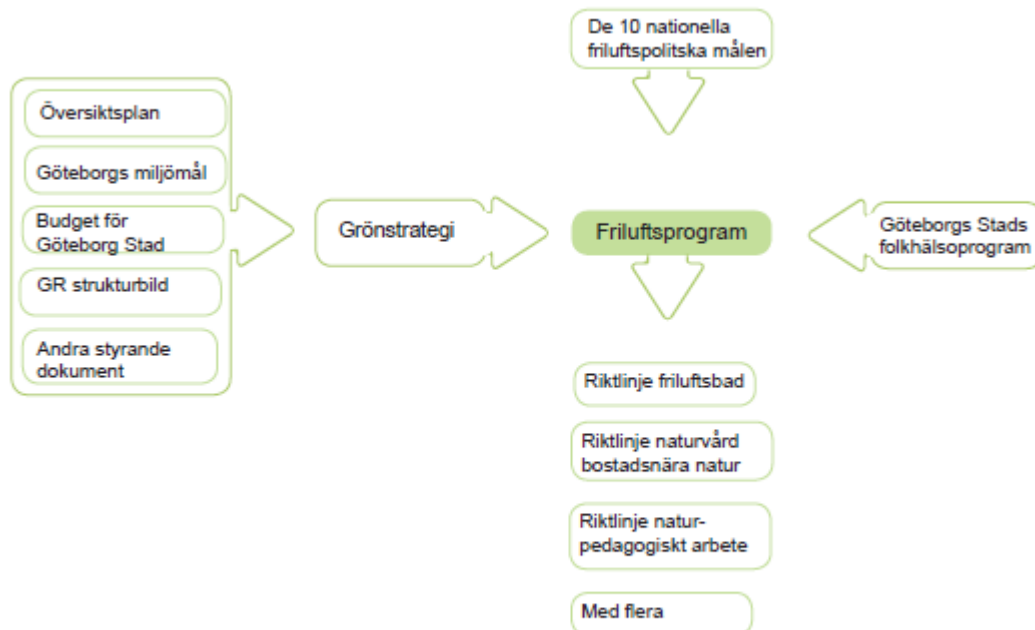
De tio friluftspolitiska målen

1. Naturen är tillgänglig för alla
2. Personligt och ideellt engagemang står i centrum
3. Allemansrätten värnas
4. Det hållbara brukandet tar hänsyn till friluftslivets behov
5. Kommunernas ansvar för den tätortsnära naturen är starkt
6. Friluftslivet bidrar till landsbygdsutveckling och regional tillväxt
7. Skyddade områden är en tillgång till friluftslivet
8. Friluftslivet har en given roll i skolans arbete
9. Fysisk aktivitet och avkoppling stärker folkhälsan
10. Beslut om friluftsliv fattas med god kunskap

I styrdokument för Göteborgs stad lyfts frågor om rekreation och hälsa fram. I Göteborgs översiktsplan är en av de strategiska frågorna ”Rekreation & hälsa för ökad livskvalitet”. I Grönstrategin för en tät och grön stad är det sociala målet ”Göteborg är en tät och grön stad där de offentliga platserna bidrar till ett rikt och hälsosamt stadsliv”.

Grönstrategins nio strategier

- Stärk de gröna kilarna
- Stärk de blågröna stråken
- Säkerställ god tillgång till parker och naturområden
- Skapa ett varierat innehåll i parker och naturområden
- Stärk de gröna kopplingarna i staden
- Utveckla mer grönt i den hårdgjorda staden
- Utveckla de gröna områdena genom skötsel
- Synliggör stadens grönområden och gör medborgarna delaktiga
- Nyttja och utveckla ekosystemtjänster

Illustrationen visar vilka styrande dokument som påverkat Friluftsprogrammet innehåll och vilka riktlinjer som Friluftsprogrammet i sin tur påverkar.

I Friluftsprogrammet arbetar park- och naturförvaltningen vidare med att verkställa detta sociala mål genom att skapa ett levande och varierat friluftsliv.

Friluftsprogrammet är ett dokument som *beskriver hur friluftslivet ser ut i Göteborg idag, förhållningssätt att arbeta efter i olika frågor och strategier att arbeta vidare med för att utveckla friluftslivet mot målet – Göteborg är en stad med ett levande och varierat friluftsliv för alla.*

Fokusområden och strategier

Friluftsprogrammet delas upp i olika fokusområden med tillhörande strategier för att beskriva hur målet för Göteborgs friluftsliv ska uppnås. En stor del handlar om vilken karaktär och innehåll områden ska ha och vad som behöver göras för att uppnå detta. På så vis ska besökare få tillgång till attraktiva och varierande miljöer för rekreations- och friluftsliv. Fokusområdena är:

- Friluftsområdenas karaktär och upplevelse
- Tillgång till områden
- Tillgänglighet
- Aktiviteter
- Sköta och omhänderta
- Information
- Ställa till förfogande

Områdesbeskrivningar

Friluftsprogrammet har även en bilaga som innehåller 39 områdesbeskrivningar med målbild och förslag på utveckling för respektive område. Nio av dessa områden återfinns på Norra Hisingen.

Förvaltningens överväganden

Allmänna synpunkter på programmet

Förvaltningen anser att Friluftsprogrammet är omfattande och väl genomarbetat. Förslagen har en tydlig koppling till andra strategiska dokument i staden, inte minst Grönplanen, vilket kan ge synergier och öka möjligheten till genomförande. Flera av de strategier som presenteras ligger väl i linje med stadsdelsnämndens tankar om hur grönområdena bör utvecklas på Norra Hisingen, till exempel genom utvecklande av stråk och kopplingar, målpunkter och entréer liksom av bostadsnära parker för att tillgängliggöra naturen för fler människor. Förvaltningen anser att det är mycket positivt att hela nio av Friluftsprogrammet 42 utpekade områden ligger på Norra Hisingen varav det är flera som ligger i områden där det bor många människor som t.ex. Arödsberget i Brunnsbo, Skårsberget i Backa Röd samt Jämmerberget i Kärra.

Ansvarsfördelning

Även om det är ett gediget program som Park- och naturförvaltningen arbetat fram anser förvaltningen att det saknas ett tydlig mottagare av programmet och ställer sig frågande till hur det står i sig i förhållande till de övriga strategiska styrdokument kring hälsa och stadsutveckling som redan finns i staden. Friluftsprogrammet behöver vidare synliggöra ansvarsfördelningen mellan stadsdelsförvaltningarna, fackförvaltningarna och bolagen, när det gäller genomförandet av programmet – vad skall ske på lokal nivå respektive staden gemensam nivå?

Jämställdhet och mångfaldsperspektiv

För att lyckas med budgetmålet om att minska skillnaderna i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper och delar av Göteborg, är en faktor att staden behöver säkra en jämlik tillgång till grönområden för befolkningen. För att programmet skall kunna bidra till en sådan utjämning mellan olika befolkningsgrupper är det viktigt att insatserna prioriteras och anpassas i omfattning och intensitet till de som behöver det mest. Förvaltningen menar därför att den uttalade strategin – att friluftaktiviteter som gynnar många människor, som t.ex. promenader och motionslöpning, skall prioriteras – inte alltid kan vara vägledande eftersom insatser och aktiviteter då ensidigt riskerar att riktas mot redan aktiva människor. Insatser måste i lika hög grad riktas mot de befolkningsgrupper som inte redan har en aktiv livsstil och som inte tar del av natur och friluftsliv. Kopplingen mellan socioekonomi och vistelse i grönområden och natur har sin grund i att socioekonomiskt starka familjer har de resurser som krävs för att ta sig till attraktiva naturområden.

Utifrån stadens tydliga fokus på arbete för en jämlik stad och för att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa mellan stadsdelarna behövs också en prioriteringsordning för utvecklingen av friluftsområden inom respektive stadsdel. Programmets områdesbeskrivningar innehåller ingen sådan prioriteringsordning. På Norra Hisingen har exempelvis de boende i Backa brist på parkmiljö inom 300 meters avstånd samtidigt som invånarnas hälsa är sämre jämförts med övriga områden i stadsdelen. Backaområdena behöver således prioriteras först och förvaltningen vill framhålla att man i samverkan med park- och naturförvaltningen vill delta i ett sådant samarbete utifrån sina kunskaper om stadsdelens befolkning.

Information/kommunikation

En viktig aspekt av information är att fler grupper kan ta del av naturen och att vi når de grupper som i dagsläget är svåra att nå och som har störst behov utifrån t.ex. hälsa. Därför vill förvaltningen framhålla vikten av att underlätta informationen genom att skyltar och annan information är på Lättläst och med fördel bilder, istället för text. Likaså kan vissa grupper behöva ökad kunskap om t.ex. allemansrätten och möjligheten att vistas ute i naturen. Avsnittet om tillgänglighet handlar även om information och möjlighet att bilda sig en uppfattning om området. Här vill förvaltningen understryka nödvändigheten att utveckla informations- och kommunikationsteknik t.ex. genom hemsidor, appar och kartor för att tillgodose behovet av information på olika språk. Det är ett viktigt led i att säkerställa jämlika förutsättningar för tillgång till park- och naturområden för stora delar av Göteborgs befolkning med annat modersmål än svenska.

Förvaltningen menar att programmet behöver ha en bredare ansats när det gäller information och hur man skall kommunicera friluftsområdena och de aktiviteter som finns där och vill framhålla att man också i ett sådant arbete vill samverka med park- och naturförvaltningen. Örebro kommun har under många år blivit utsedda till årets friluftskommun och det vore både intressant och lärorikt om programmet kunde referera till deras arbete och ge exempel på vad man gjort där för att locka nya användare till sina friluftsområden.

Delaktighet

Det är bra att samarbete med föreningslivet så tydligt lyfts fram som en viktig aspekt i att få fler grupper att ta del av Göteborgs friluftsliv. Förvaltningen vill även påpeka vikten av att samarbeta och stötta initiativ från invånargrupper som valt andra organisationsformer än föreningsform. Boende kring de utpekade friluftsområdena behöver få vara delaktiga i arbetet med att utveckla området och berätta om vad som efterfrågas på platsen, för att den skall utnyttjas mer eller av andra befolkningsgrupper.

Barnperspektivet

I Friluftsprogrammet lyfts uppföljningen av de tio friluftspolitiska målen som gjordes 2015 där det framkommer att särskilt fokus behöver läggas på att främja friluftsliv för unga eftersom den framtida livsstilen grundläggs i tidig ålder. Under *Fokusområden och strategier* beskrivs bl.a. vikten av att jobba med naturpedagogik och stöd till skolorna i sitt uppdrag att utveckla elevernas förmåga att vistas utomhus och bedriva friluftsliv.

När det handlar om Friluftsprogrammets ambition att bidra till integration kan barnperspektivet lyftas fram tydligare utifrån att en större andel av de inrikesfödda barnen vistas i naturen jämfört med barn som antingen själva är födda utomlands eller vars båda föräldrar är det. Ur ett socioekonomiskt perspektiv har dessa miljöer också en inverkan på skillnader i hälsa genom att det finns en starkare samvariation mellan natur och hälsa för de som mår sämst och har lägst socioekonomi. Detta bör ligga till grund för hur stadens resurser för att rusta eller rusta upp olika områden fördelas (Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg, 2014).

Den samlade kunskapsbilden visar tydligt att närheten är oerhört viktig, särskilt för barn, för användningsfrekvensen och längden på vistelsen samt för den fysiska aktivitetsgraden. Om det finns hinder som beror på närhet, användbarhet och tillgänglighet begränsas användningen och där igenom minskar de hälsofrämjande effekterna.

Naturpedagogik

Förvaltningen ställer sig positiv till avsnittet om naturpedagogiskt arbete. Att vistas i och använda sig av naturen i utbildningssyfte är inte bara till fördel för barns inläring och motorik, det har också en positiv inverkan på barns lek och samspel med varandra samt för psykosocial utveckling (Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg, 2014). För att uppnå nationella och lokala miljömål är det viktigt att flera grupper i samhället får en ökad medvetenhet kring naturens processer och dess samspel med oss människor. Detta skulle med fördel kunna kopplas mer till naturpedagogik. Förvaltningen vill medverka till att skapa uteklassrum och undervisningsmaterial i naturområden och ser det som väsentligt att denna utveckling sker i nära samarbete med förskolor och skolor i berört område. Förvaltningen ställer sig positiv till att utveckla konceptet med naturguider och vill framhålla vikten av att planeringen och utförandet av detta sker, tillsammans med och av, invånarna i den berörda stadsdelen.

Fysisk tillgänglighet

Ur ett socioekonomiskt perspektiv vill förvaltningen förstärka Friluftsprogrammets ansats kring allas möjlighet att ta sig till park- och naturområden. Det är angeläget att strategierna som anges införlivas. God infrastruktur för kollektiv-, cykel-, och gångtrafik möjliggör inte bara att fler kan ta del av friluftsområden, det innebär även att färre behöver ta bilen för att njuta av friluftsliv vilket är positivt för arbetet med att minska stadens klimatpåverkan. På Norra Hisingen finns flera större friluftsområden med höga biologiska värden och upplevelsevärden men som ligger långt ifrån allmänna kommunikationer och som inte har gång- och cykelvägar som leder fram till områdena.

Bilagor

[Remiss Friluftsprogram för Göteborg inkl. områdesbeskrivningar](#)

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Björn Gunnarsson
T.f. Stadsdelsdirektör

Karl-Erik Engström
Utvecklingschef